

דגם תשובות לשאלון מחשבת ישראל, מס' 038371, קיץ תשפ"ג

חלק ראשון – חגים

על התלמידים לענות על שתיים מן השאלות 1 – 3.

1. הרב סולוביצ'יק, על התשובה

- א.** בתשובה של כפרה די שהחוטא יתחרט ויחליט שלא ישוב לחטוא, ואילו בתשובה של טהרה לא מספיק לחדול לחטוא אלא צריך להתרחק מן הסביבה שהביאה את האדם לידי חטא.
- ב. (1)** אין תשובתם של חוטאים אלה תשובה מפני שעליהם להתרחק מכל סביבת החטא. מכיוון שעל תשובתם להכשיר אותם לעדות, לא תספיק כאן תשובה של כפרה.
- (2)** הברייתא דורשת מן המשחק בקובייה שישבור את פסיפסיו, מן המלווה בריבית שיקרע את שטרותיו ומן מפריח היונים שלא יעסוק בכך אפילו במקום שאין בו אנשים (מדבר) / יהרסו את מצודותיהם.

2. א. הראי"ה קוק, עין איה

- (1)** – הסחת דעת מן הדברים המעציבים.
- להפנים שגם הדברים העצובים ביותר אין בהם "דרך עוצב באמת", כי כל מה שברא הקב"ה – הכול הוא לטובה.
- (2)** האופן השני, כי האופן הראשון אינו שלם שהרי הדברים המעציבים את האדם קיימים ועלולים לפגוע בשמחה לכשיזכר בהם.

ב. רש"ר הירש, פירוש לתורה

"ושמחת" – גילוי זמני של שמחה. "והיית [אך] שמח" – השמחה היא תכונה של האישיות, חלק בלתי נפרד ממנה.

3. א. הרב יהודה אייגר, שבט מיהודה

- (1)** התהליך המתרחש באילנות בט"ו בשבט הוא הופעת השרף. / השרף המועט שקיים באילן מתפשט בכל האילן.
- (2)** האדם נמשל לעץ השדה ולפעמים הוא מאבד תקווה – עליו לדעת שכשם שיש חיות באילנות, אף שאינה ניכרת כלפי חוץ, כך גם אצל האדם.

ב. האדמו"ר מסלונים, כוח האחדות

- (1)** השאלה היא מדוע בפורים נקבעו ענייני שמחה מופלגים, ואילו בחנוכה לא נקבעה שמחה ייחודית? הרי ההצלה הרוחנית שהתרחשה בחנוכה אמורה להיות חשובה יותר מן ההצלה הגשמית שהתרחשה בפורים!
- (2)** התשובה היא שגזרת השמדת היהודים במגילת אסתר נחתמה בטבעת המלך כגזרה מוחלטת שאין לשנותה, לעומת הגזרות שבחנוכה שהיו ככל הגזרות. לכן השמחה על ביטול הגזרה בפורים גדולה מן השמחה במועדים האחרים.

חלק שני – תורה ומצוות

על התלמידים לענות על שתיים מן השאלות 4–6.

4. א. "בן איש חי", עוד יוסף חי
לא מספיקה המחשבה בלבד, חייבים לעשות גם מעשה, אחרת הדברים נשכחים לאט לאט מן הלב מפני הטרדות. המעשה חוקק את הדבר בליבנו כך שלא יישכח ועל כן עליו לשבת בסוכה ולא רק להרהר בכך.
- ב. הראי"ה קוק, איגרות הראי"ה
"האחדות הרוחנית" פירושה שנשמת היחיד מקושרת עם נשמת העולם ומשפיעה עליה. ככל שהאדם יוסיף אור בנשמתו על ידי קיום התורה והמצוות כך הוא יוסיף אור בעולם כולו ויעשה עמו חסד.
5. א. תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין
(1) על התלמידים לציין איסור אחד מבין האיסורים הבאים: שלמה הרבה נשים. שלמה הרבה סוסים.
(2) מסקנת הגמרא היא שאין לגלות את טעמי המצוות, מפני שגילויים של הטעמים מאפשר לכאורה לאדם שיקול דעת בנוגע לקיומן של המצוות. שיקול דעת כזה יכול להוביל להימנעות משמירת מצוות.
- ב. הרב יהודה עמיטל, בין התחברות למחויבות
לדעת הרב עמיטל, לימוד התורה וקיום מצוותיה הם "קיום העולם", ולא ייתכן שקיום העולם יתבסס רק על הרצון הטוב. קבלה מרצון ללא יסוד של כפייה תביא לחוסר מחויבות להלכה, ובייחוד למצוות שאין רצון למלאן. עולם המתקומם נגד כפייה ונגד מחויבות, מתקומם נגד הטבע האנושי.
6. א. מהר"ל, תפארת ישראל
(1) "לפני" – התורה מונחת לפני כל אדם והלימוד תלוי בבחירה החופשית שלו, ואין התורה מונחת דווקא בפני החכמים.
(2) מברכים "לעסוק בדברי תורה" מכיוון שהעיקר הוא לכוון לאמיתתה של תורה, גם אם הלומד אינו תלמיד חכם, ואם האדם טעה בהבנתו את התורה – עדיין קיים את מצוות התורה.
- ב. הרב סולובייצ'יק, מפניני הרב
על פי הרב סולובייצ'יק, יש תועלת בלימוד תורה שנשכח. כפי שבחבית לא נשארו מים ואף על פי כן היא התנקתה, כך גם לימוד התורה שנשכח מנקה ומזכך את נפש האדם.

חלק שלישי – תפילה

על התלמידים לענות על שתיים מן השאלות 7–9.

- 7. א.** האדמו"ר מפאסצנה, חובת התלמידים
 מי שחושב שמטרת התפילה היא רק על ההצלה מן הצרות ועל מילוי הצרכים האנושיים מחלל את התפילה, והיחס הראוי אליה הוא התקרבות הלב והשתפכות הנפש לה' בתפילה.
ב. הרב עדן אבן ישראל (שטיינזלץ) – שלושה עשר עלי שושנה
 (1) דרך אחת – "היאבקות" עם הסיפור, עיון מתמיד והקשבה סבלנית לכל שורה ומילה בתפילה. "בוא אל התיבה" – הכנס ראשך וליבך לכל תיבה ותיבה בתפילה.
 דרך שנייה – לימוד נושא הקשור לתפילה ומיועד לעבודתה. יש לשתף את כל כוחות הנפש בלימוד זה ושלא יהיה הלימוד שכלי בלבד.
 דרך שלישית – שהייה לפני התפילה, כמו שנהגו החסידים הראשונים, במטרה לכוון את הדעת והלב לתפילה. בדרך זו אין תוכן מסוים, אלא התכוונות של האדם עצמו שיהיה מוכן למפגש ולעמידה מול ה'.
 (2) תתקבל כל תשובה המציעה דרך ל"היפתחות" אל התפילה.

- 8. א.** ר' יוסף אלבן, ספר העיקרים
 השאלה היא מהו הטעם בתפילה? הרי אין בכוחה לשנות את רצון ה'! / אם הקב"ה גזר גזרה, כיצד בכוחה של תפילה לשנות גזרה זו?
ב. כשנגזר על אדם רע מסוים, הוא נגזר עליו כשהוא במדרגה מסוימת, וכאשר תשתנה מדרגתו (על ידי התפילה) הגזרה לא תחול עליו עוד. כלומר, התפילה אינה משנה את רצון ה' אלא את מדרגת האדם, ממילא הגזרה שחלה עליו בעודו במדרגה מסוימת, אינה חלה עליו כשהוא במדרגה אחרת.

- 9. א.** רש"י הירש, פירוש לתורה
 תפילה מלשון פלל – משפט – דין. המתפלל מחדיר את האמת האלוקית ליישותו. לעומת זאת, תחינה ושיח, מבטאים את מה שהלב רוחש. תפילה – מן החוץ לפנים, תחינה ושיח – מן הפנים לחוץ.
ב. הרבי מליובאוויטש, ליקוטי שיחות
 בקשה פירושה תחינה. תחינה להקב"ה שייתן את החסר לאדם המבקש, וממילא כשלא חסר לאדם דבר – אין צורך בבקשה. לעומת זאת, תפילה פירושה התחברות עם הקב"ה והיא נכונה לכל אדם (מישראל), גם לאלה שלא חסר להם דבר. עיקר התפילה הוא חידוש וריענון ודבקות האדם בקב"ה.